

RECENZIE LA CARTEA
**CONSTANTIN EȚCO, MAGUL DIN ȚARA
 GORUNILOR, AUTOR - LUVIU BELĂI**

Grigore FRIPTULEAC,
 profesor consultant la disciplina *Igienă*
 a Departamentului *Medicină Preventivă,*
 USMF *Nicolae Testemițanu,* Om Emerit

[https://doi.org/10.52556/2587-3873.2021.3\(90\).24](https://doi.org/10.52556/2587-3873.2021.3(90).24)

În acest an, 2021, l-am fi avut pe Constantin Ețco ca octogenar – om de știință, de activitate didactică, managerială, de promovare a valorilor importante ale sistemului de sănătate. Anume lui i se dedică acest important volum, creat prin străduința și dragostea familiei regretatului – soției, fiicei și celor trei nepoțele. Sub bagheta maestrului Liviu Belăi, consultantei Ludmila Ețco și coordonatoarei Natalia Zarbailov, a fost încheșată o lucrare de importanță deosebită cu scopul de a aduce omagiile binemeritate acestui savant și om adevărat.

De asemenea, au contribuit mai multe persoane, colective de colegi, discipoli, prieteni. Filele scrise de aceste personalități în mare parte se referă la zilele trăite, la activitățile bogate, pline de evenimente pozitive, dar uneori și negative, redescoperă momente și realizări neștiute de noi, ascunse parcă din modestia lui Constantin Ețco sau din încrederea sa că nu sunt chiar atât de importante.

Scurta biografie expusă în carte reflectă doar succint etapele vieții. Grele timpuri au fost: război, foamete, deportări, tatăl condamnat la ani grei de detenție în Siberia etc. Protagonistul a trecut prin toate vremurile dificile, totodată i-a plăcut să învețe, a studiat medicina, a activat toată viața la Alma Mater – Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie în numele conducătorului său științific, Nicolae Testemițanu.

Pe parcursul activității, acumulând cunoștințe și perfecționându-și abilitățile, Constantin Ețco a reușit să avanseze toate treptele universitare – de la asistent la profesor universitar, apoi șef de catedră. Paralel, a îndeplinit diverse funcții de conducere: președinte al sindicatului universității, decan, redactor-șef al revistei *Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină* etc. Cartea ne dezvăluie multe lucruri pe care noi nu le cunoșteam pe deplin. De exemplu, în diferite etape ale vieții, munca asiduă a Domniei Sale a fost înalt apreciată de marii noștri predecesori: Nicolae Testemițanu, Vasile Anestiadi, Leonid Cobileanschi, Eugen Popușoi, Ion Prisacari, Vladimir Hotineanu, precum și de actualele valoroase personalități: Ion Ababii, Gheorghe Ghidirim, Olga Cernețchi, Mihai Patraș, Mihai Ciocanu etc.

Autorul acestei publicații subliniază munca titanică depusă pe parcursul vieții de către Constantin Ețco, care a dat impunătoare roade. El este tatăl

științific a 40 de cadre științifico-didactice, dintre care 4 doctori habilitați și 36 de doctori în științe. A început să pregătească și alte cadre didactice, care acum prelungesc să muncească asupra temelor științifice determinate împreună cu conducătorul lor, fiind deja la etapele de susținere a tezelor.

Sunt prezentate câteva articole științifice originale, dar și o serie de articole ale protagonistului dedicate mai multor personalități notorii: Nicolae Testemițanu, Chiril Draganiuc, Nicolae Anestiadi, Leonid Cobileanschi, Anatol Rotaru, Gheorghe Ghidirim și alții.

Cartea cuprinde peste 80 de aprecieri date lui Constantin Ețco ca om de viață, ca profesor universitar, savant, manager, familist etc. El a colaborat în activitatea sa cu multe personalități, inclusiv de rang înalt, a făcut mult bine oamenilor, mulți dintre care au dorit să răscrolească prin amintirile lor și să le aștearnă pe paginile acestei cărți. Și-au expus frumoasele opinii academicieni, profesori universitari, conferențieri, colective de profesioniști, studenți, prieteni, rude și membrii familiei.

Deschide șirul de aprecieri Emil Ceban, rector al Universității de Stat de Medicină și Farmacie *Nicolae Testemițanu*, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, intitulând articolul *Discipol fidel al Marelui Testemițanu (profesorul Constantin Ețco: 80 de ani de la naștere)* și menționând că omagiatul a fost și rămâne un eminent savant și un profesionist desăvârșit, un patriot, un intelectual, un om onest, cu principii și cu valori de viață incontestabile. În continuare, Domnul Rector scrie că "un aspect aparte ce merită a fi subliniat este activitatea didactică a profesorului Constantin Ețco, care a predat o serie de discipline: dreptul în medicină; sănătate publică, economie, management și psihopedagogie în medicină. Întotdeauna apăsarea în fața studenților, a doctoranzilor și a cadrelor didactice sigur pe sine, captivând audiența cu logica argumentelor și a soluțiilor sale pentru a rezolva orice problemă discutată, prin eleganța de a comunica și de a-i îndemna pe ascultători să mediteze asupra subiecților abordate".

Se subliniază că numele Constantin Ețco este bine cunoscut în tot sistemul de sănătate, economie și management nu doar în Republica Moldova, ci

și în multe alte țări, deoarece a colaborat cu mulți savanți din lume, este membru a patru academii.

Nu s-au trecut cu vederea nici aprecierile istorice publicate de marii savanți la jubileele de 60, 70, 75 de ani ai lui C. Ețco, de lansările de cărți. Astfel, la sărbătorirea celor 70 de ani ai săi, Ion Ababii, rector pe atunci al USMF *Nicolae Testemițanu* (1994-2019), profesor universitar, academician al AȘM, ex-ministru al Sănătății, menționa că succesele omagiatului nu s-au născut de la sine: "Domnul profesor are permanent grijă să fie în unison cu realizările din domeniu, urmând cu rigurozitate stagii de perfecționare la diverse reuniuni și seminare în SUA, România, Federația Rusă, Ucraina, Kazahstan etc. Revenind acasă plin de entuziasm și idei noi, de proiecte ambițioase, le împărtășea cu satisfacție colegilor, deseori și rectoratului."

La marcarea vârstei de 75 de ani, președintele Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare, academicianul Valeriu Canțer scria că "dl Constantin Ețco, în anii de activitate la CNAA, a examinat peste 1600 de dosare de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice. Aici se includ cele de conferire a gradului de doctor și doctor habilitat în științe medicale, dar și cele prezentate pentru titlul științifico-didactic de *profesor universitar* sau *profesor cercetător*, *conferențiar universitar* sau *conferențiar cercetător*. De asemenea, au fost cercetate dosarele de recunoaștere și echivalare a tezelor de doctorat susținute peste hotare."

Autorul L. Belâi a selectat cu multă grijă mărturiile colegilor de specialitate în medicina socială și managementul sanitar. Frumoase cuvinte aduc omagiatului profesorii universitari Oleg Lozan, Larisa Spinei, Tudor Grejdeanu, Dumitru Tintiuc și alții. Sunt mai multe aprecieri istorice. Merită să găsim în carte cuvintele de adio ale colectivului catedrei dirijate de omagiat: "Am dori să schimbăm, în ceea ce Vă privește, realitatea dureroasă – să Vă oferim sănătatea și longevitatea zeilor, să coborâm fericirea și binele suprem asupra Dvs., precum Prometeu a coborât focul... Însă, nu este în posibilitățile noastre, de aceea ne mulțumim să Vă facem o adâncă reverență, plină de recunoștință și, totodată, mulțumire Destinului pentru că ați făcut parte din viața fiecăruia dintre noi, membrii Catedrei de management și psihologie."

Academicianul Gheorghe Ghidirim își amintește și semnifică faptul că cel mai important lucru pentru viitorul și cariera profesorului și academicianului Constantin Ețco a fost "cunoștința cu marele Medic, Pedagog, Savant, dar și Om de stat și Patriot ne-

pereche Nicolae Testemițanu, devenind cu timpul discipolul lui și considerându-l ca cel de-al doilea părinte al său".

De asemenea, cartea este foarte frumos ilustrată cu multiple fotografii ce reflectă momente ale vieții regretatului profesor privind relațiile sale cu oamenii, dragostea de viață, realizările frumoase, speranțele – imagini care trezesc în sufletul nostru o mare nostalgie...

Emoționante sunt cuvintele așternute pe hârtie și publicate în această carte de către membrii familiei lui Constantin Ețco: ale soției Ludmila, ale fiicei Natalia și ale nepoțelelor Liudmila, Sofia și Anna, pe care le-a iubit enorm de mult și le-a ocrotit.

Amintiri, amintiri, amintiri...

Nepoțica Sofia Zarbailov scrie: „Când îi auzeam vocea și pașii, îndată alergam să-l întâmpin cu nepusă bucurie! Privirea lui era caldă, plină de iubire.” Iar nepoțica Anna Zarbailov își amintește că, atunci când avea vreo 5-6 ani, i-a declarat bunicii sale: "Bunico, te iubesc așa de mult!", iar bunica, fericită și mirată, a întrebat-o: "Dar de ce mă iubești atât de mult?". Răspunsul fetei a fost unul neașteptat de original și sincer: "Pentru că mi-ai ales un bunel atât de bun!"

Uimitor titlu și-a dat scrierii sale nepoata Liudmila: "Rețeta fericirii este de a-i putea servi pe toți", în care menționează puterea de muncă, perseverența, omenia, empatia și altruismul scumpului său bunic.

Soția, Doamna profesor Ludmila Ețco, își amintește cu drag că soțul dumneaei era o fire tandră și blândă. „Aceasta era «arma» lui sufletească, cu care-i copleșea realmente pe toți în familie”. Fiind întrebată ce cadou aștept de la soț cu ocazia sărbătorii de 8 martie, răspundeam: «Nu aștept nimic special, pentru că soțul meu îmi face sărbătoare nu o dată în an, ci în toate cele 365 de zile, așa că pentru mine 8 Martie e în fiecare zi»."

Este de datoria noastră și a celor ce ne vor urma să punem în practică și să dezvoltăm tacticile manageriale și ideile științifice ale savantului Constantin Ețco, stilul lui de a munci și de a trăi cu dăruire pentru sănătatea poporului, precum a făcut-o regretatul profesor în fiecare clipă a vieții sale. Acesta va fi cel mai valoros monument în amintirea și întru comemorarea celui plecat la Ceruri. Să preluăm calitățile, cunoștințele, valorile promovate de omagiat și reflectate în această carte pentru a atinge scopul nobil urmărit de sistemul de sănătate.

Înălțăm rugă către Dumnezeu să-l odihnească în pace în lumea celor dreți.